

Dagens frågor

Meddelande från Riksförsäkringsverket

Då Riksförsäkringsverket i januari sände ut räkningarna på arbetsgivaravgifterna, medföljde ett förklarande meddelande. I detta konstaterades att fr o m år 1976 tillkommer avgifter för delpensionsförsäkring, vuxenutbildning och arbetsmarknadsutbildning. Dessutom innehöll det följande:

"Fr o m år 1976 gäller även att arbetsgivaravgift obligatoriskt skall erläggas inte endast för arbetstagare utan även för uppdragstagare. För uppdragstagare begränsas dock avgiftsskyldigheten till att avse avgifterna till försäkringen för tilläggs-pension, sjukförsäkringen, folkpensioneringen, arbetslöshetsförsäkringen, del-pensioneringen, vuxenutbildningen och arbetsmarknadsutbildningen."

Uppräkningen är en nyttig repetition av de olika sociala avgifter som en arbetsgivare måste betala. Studerar man specifikationen över avgiftsberäkningen närmare, finner man att arbetsgivarna för de sk uppdragstagarna slipper erlägga avgiften för lönegaranti, arbetarskydd och allmän arbetsgivaravgift. Flertalet arbetsgivare kan också glädja sig åt att för såväl arbetstagare som uppdragstagare slippa redaravgift och avgift för byggnadsforskning, vilka annars ingår i den långa förteckningen över olika avgifter.

Den vetgirige ställer sig dock en fråga: Vad är en uppdragstagare? Någon förklaring ges ej i Riksförsäkringsverkets meddelande. Om man ringer till verket och frågar vad en uppdragstagare är, får man ganska svävande svar. Det torde vara tex en person som skriver artiklar till olika tidningar eller tidskrifter, har kommittéuppdrag eller sitter i någon styrelse.

Fr o m i år skall alltså den som betalar ut arvoden till sådana personer dessutom betala bortåt 30 % i olika arbetsgivaravgifter. Riksförsäkringsverket kan dock ej lämna besked om arbetsgivaren – i likhet med vad som är fallet med vanliga anställda – är skyldig uppge hur många timmar vederbörande

arbetat under året. Några tryckta anvisningar finns ej, men man rekommenderas att beräkna timantalet. Hur skall arbetsgivaren kunna beräkna hur många timmar en artikelförfattare eller en kommittéledamot arbetat? Eller är det meningen att arbetsgivaren årligen skall inkräva dessa uppgifter från uppdragstagarna? Det är obegripligt att en sådan ytterligare börda skall läggas på den redan statistik- och uppgiftstyngde arbetsgivaren.

Man har rätt att begära att Riksförsäkringsverket kommer med förtydligande till hjälp åt alla som grubblar på verkets gåtfulla formuleringar. Man har också rätt att begära att åtminstone de borgerliga politikerna börjar inse vart plåstrandet med den skatt, som arbetsgivaravgifterna är, egentligen leder. Så mycket tvång till onödigt och dyrbart arbete, som genom den pålägges företagarna, låter sig helt enkelt inte försvaras.

LO och lycksaligheten

Pastor Lillemor Erlander var utbildad civil-ekonom och hade som sådan en väl vitsordad, politiskt inriktad yrkesverksamhet bakom sig. Hon utökade sin meritlista för något år sedan och skaffade sig en sådan teologisk utbildning att hon kunde vigas till präst i svenska kyrkan.

Pastor Erlander leder ett TV-program som heter Söndagskväll. Det är en stilla andaktsstund, där hon håller små betraktelser och sjunger andliga sånger till eget gitarrackompanjement tillsammans med några tonårsflickor, som hon närmast riktar sig till.

Den 15 februari kom hon in på det kristna kärleksbudet och det ansvar vi människor har för dem som är i behov av hjälp. Utan att direkt nämnas var det den barmhärtige samaritens tidlösa förebild av ödmjuk hjälpsamhet, som till en början föresvävade åhöraren.

Men – berättar pastorn för de andäktigt lyssnande ungdomarna – att känna ansvar och bistå samhällets olyckliga, de handikappade och de utstötta, det tarvar en myckenhet omtanke, arbete och inte minst skatte-medel. Ur LO-tidningen läser hon sedan upp ett avsnitt. Det talar om anpassningsgrupper som tillsätts av fackföreningarna på LO:s initiativ och som i samarbete med landstingen undersöker de handikappades och den äldre arbetskraftens situation och bevakar deras rätt på arbetsplatsen.

Varefter hon sjunger en ny liten sång och övergår till att mera neutralt tala om ensamhet och gemenskap.

Vad pastor Erlander ägnar sig åt är att blanda politik och religion. Det är enligt hennes version Herrans vägar som LO och partiet följer, när man anslår skattepengar till en socialt motiverad insats. Därmed tar man hem en poäng i himlen och en på jorden.

Men vad de lyssnande ungdomarna inte fick höra var att hjälpsamhet innebär ett hjärtats och medkänslans sinnelag, att det är varje enskild människa som skall känna den barmhärtige samaritens ansvar.

I stället fick de lära sig, att det är LO och partiet, som även här har övertagit den enskilda individens roll och i egenskap av dess ställföreträdare på jorden förbereder den kollektiva eviga saligheten.

Försvarets mullvadar

Det finns flera grupper av människor i vårt land, som lägger ned både intresse och arbete på försvaret. Sådant är som bekant inte särskilt opportunt. Regeringen döljer sig, när det gäller försvaret, bakom en dimridå, sammansatt av vaga avspänningsförhoppningar och en skumögd nedrustningstro. Vad den inte vill ha gjort, förklaras vara "politiskt omöjligt". Andra får bemöda sig om att blåsa liv i den tröga försvarsdebatten och gör det inte utan en viss framgång och till

försvarets bästa. Åter andra både talar och skriver flitigt om försvaret, men inte för att stärka försvarsviljan utan för att underminera den.

En grupp som utvecklar en livlig verksamhet i den senare riktningen är Sveriges kommunistiska parti, alltså kommunist-maoisterna, som förr kallade sig Kfml. Vad som skrivs inom detta partis sk Militärpolitiska utskott är mycket skickligt. I ett av dess senaste alster, broschyren "Ett väpnat folk" från i höstas och avsedd att spridas på de militära förbanden, talar de för allmän värnplikt med bättre utbildning och mot värnpliktsvägran, för en förstärkt armé med flera vapen men mot flygvapnets utveckling, för flera reservofficerare – men mot officerskåren. Det kan verka egendomligt men är det inte.

Skp är ett litet och aggressivt parti, som vill nå sitt slutliga mål, som är att med våld genomföra en revolution, genom att i första hand infiltrera vitala delar av samhället med skickliga agitatorer. I Sveriges Radio lär de ha lyckats placera något trettiotal, av vilka en framträder regelbundet i TV:s Rapport, där han specialiserat sig på att så ut missnöje hos arbetare mot ledningarna för olika företag; så länge ledningen i Sveriges Radio stöder honom, är den dock undantagen. Att undergräva, att uppträda som mullvadar, är agitatorernas verksamhet inom försvaret också inriktad på.

"Inte så få högre och lägre befäl är idag aktiva nazister." Detta är en lögn som släpps ut liksom i förbigående, som något som alla vet. "Det är bara alltför tydligt att den högsta militärledningen inte alltid betraktar svenska folkets fiender som sina fiender." Finns det alltså landsförrädare i ÖB:s rum och bland hans medarbetare? Ja, det sägs rent ut. "De landsförrädiska elementen måste avslöjas" etc. Hela arbetsmönstret inom Skp är avslöjat med sådana citat. Den systematiska, skickligt framförda lögnen är tills vidare partiets bästa vapen. Man vill sprida misstro

mot befälet och allmän osäkerhet och lyckas säkert också i många fall. Ty Skp-arna är dialektiskt mycket mer vältränade än de flesta nyinryckta värnpliktiga.

Måste de få fortsätta så här? Är det en skyldighet för svenskt försvar att utbilda sådana som både öppet och underjordiskt arbetar på att med vapen omstörta vårt samhällsskick? Svaret är naturligtvis nej. Varje år avbryts utbildningen för ett antal fysiskt eller psykiskt olämpliga värnpliktiga. Till den senare kategorin borde medlemmar i Skp räknas. Men beslut härom kan bara fattas av regeringen, om den nu vågar finna den utvägen "politiskt möjlig".

Snobbarnas hus

Det är lätt att formulera sarkasmer om den välskräddade förre excellensen Andersson från Strandvägen, som vill demokratisera utrikesdepartementet genom att döpa om kabinetssekreteraren till statssekreterare och flytta från Arvfurstens palats till ett grått cementblock. Det är i sådana stunder av oförvägenhet som den forne ungdomsklubben glömt bort att hrr Åström, Wachtmeister, Rydbeck och allt vad dessa överklassöner på utrikesförvaltningens ledande poster heter aldrig brustit i lojalitet mot den partiregering de tjänar. Tvärtom har de genom sin personliga yrkeskvalitet tillvunnit dess utrikespolitik större internationell respekt än vad somliga ibland kan tycka den förtjänar.

Det är ingen konst att hålla med om att departementets traditionsrika och i dess utländska besökares ögon så respektingivande lokaler inte precis motsvarar de krav man numera ställer på en funktionell kontorsmiljö. Man kan också medge att det bara är bra om UD-karriären öppnas för andra talanger än dem som rekryteras den vanliga vägen, så som alltmer sker i vårt arbetsliv och länge har tillämpats också inom UD, låt vara i blygsam skala. Det är ju inte enbart på ambassa-

dörsnivå som nyrekryteringar och befordringar har klivit över de författningsenliga kategorigränserna.

Men märker då inte hr Andersson, denne gamle realist, var problemet verkligen sitter, eller försöker han blott i bekvämlighetens namn gömma det bakom de uppvispade dammolnen? Vår utrikesrepresentation i dagens värld hänger inte på om utrikesråden omorganiserar till ambassadörer och skrivbiträdena får kalla sig diplomater. Betydligt viktigare är att utrikesjänten kan rekrytera bra folk ur en generation, som vant sig vid bofasthet och reglerad arbetstid, vid yrkesarbete för båda makarna och vid att få anse sitt subjektiva tyckande värdefullare än redovisning av fakta. De får ett arbete som kräver beredvillighet att flytta ofta och på kort varsel och vara i tjänst när som helst på dygnet, som väntar sig att vederbörandes maka eller make skall skjuta sitt eget arbete åt sidan för att göra oavlönad mer eller mindre heltids sk marktjänst och där det inte utan saklig olägenhet går att nonchalera vedertagna former.

Världen rättar sig inte alltid efter dess numera rikaste lands framsteg och bortskämtheter. Att diplomater flyttas från land till land med några år mellanrum och att hela deras familjeliv ställs i kontaktverksamhetens tjänst är inte självändamål. Lätt är det inte att minska detta intrång i ordinarit svenskt privatliv, om man ser till syftet. Världandet väntar sig att den utländske representanten skall intressera sig för alla upptänkliga sidor av dess liv. För hans egen regering är det angeläget att han inte stannar alltför länge på samma post och får alltför ensidiga bindningar.

Det gamla svenska ämbetsmannaaidealet passade ganska bra som rättesnöre för diplomater. Det är ingen tillfällighet att just UD-tjänsten har attraherat så många som uppfostrats i den traditionen. Alltjämt är det ju inte heller brist på sökande. Men särskilt bland de yngre har många växande svårig-

heter att få tjänst och familjeliv att gå ihop. Om hr Anderssons demokratiseringsmanövrer kan ge oss en och annan diplomat vi eljest gått miste om är det ju bra. Om han och hans regeringschef kunde förmå sig att säga ifrån, att politiserandet är deras sak och inte de verkställande tjänstemännens vore det bättre. Då bleve det lättare att hålla utrikes-tjänstens kvalitetskrav vid makt i den svåra avvägningen mot en bättre anpassning till de vanor och anspråk, som präglar den svenska arbetsmarknaden. Lyckas den anpassningen inte, är det paradoxalt nog fara värt att det skendemokratiserade UD i sin rekrytering blir beroende av just det snobberi, mot vilket utrikesministern med sina nysnobbiga svordomar rider till storms.

Ny norsk regeringsstil

Då Odvar Nordli i mitten av januari tog över som statsminister i Norge efter Trygve Bratteli, kunde man vänta att norsk politik skulle bli som förut. Nordli är minst lika pragmatiskt orienterad som sin företrädare, lika ovillig till samarbete med vänstersocialisterna och lika upptagen av att hålla sig i centrum.

Men efterhand märker man i alla fall en ny stil. Nordli är 48 år och alltså av efterkrigsgenerationen. Han har vuxit upp i jordbrukarmiljö och själv skaffat sig handelsutbildning. Han var tjänsteman i sin kommun då rikspolitiken fick fatt i honom. Han var parlamentarisk ledare för sitt parti, då han på kongressen för ett år sedan blev vald till kandidat till partiledarposten. Men vänsterflygeln ville ha Reulf Steen, som också valdes. För att säkra balansen i partiet, utsågs Nordli till kandidat till statsministerposten efter Bratteli. Denna lösning ledde till att Bratteli blev tvungen att avgå tidigare än han tänkt sig; som reträttpost har han fått ledningen av Stortinggruppen.

Nordli har inget förflutet i revolutionär socialism som Bratteli. Han är försiktig och

har sunt förnuft. Utåt verkar han solid och trygg. Detta tycks norrmännen tycka om, ty partiet kravar redan uppåt i gallupen och det börjar tro på möjligheten att vinna valet nästa år. För att klara det, vet Nordli att han måste uppträda försiktigt och vinna tillbaka marginalrösterna i centrum.

Allra helst hade han velat alliera sig med ett mittenparti, men de står samlade tillsammans med Høyre för att komma med ett alternativ vid nästa val. Bakgrunden är den klara tendens i riktning mot ökad statssocialism, som var märkbar under Bratteli och partiideologen Per Kleppe, finansministern. Med oljerikedomen som bas höll partiet på att lägga upp en koncentration till staten inom näringslivet, särskilt med Statoil som ett integrerat oljebolag av internationell storleksordning. Arbeiderpartiet gled alltmera emot en radikal socialism, som söker äganderätten till kapitalet och alltså riskerar att "slakta hönan som värper guldäggen", som socialistiska samfund tycks ha till vana.

Den norska staten har i dag 40 % av aktiekapitalet i norsk industri. För många representerar det en fara för maktfördelningen inom samhället och ett hot mot demokratin, som är beroende av såväl politisk som ekonomisk pluralism. Om detta tema har för övrigt Arbeiderpartiet och Høyre satt igång diskussionsmöten runt om i landet. Maktcentralisering inom statlig byråkrati, eventuellt expertvalde, kanske tillsammans med LO, är inte nödvändigtvis ett uttryck för demokratisering.

Statsminister Nordli verkar vilja dämpa ned debatten. Han understryker t ex att han anser det privata näringslivet vara grunden i ekonomin. Inom oppositionen är många rädda för att detta bara är något som säges för att lugna stämningen inför valet; efteråt kommer nog en ny socialiseringsvåg.

Också inom utrikespolitiken har regeringen fått nytt att tänka på. Det gäller särskilt det arktiska området. En helt ny säkerhetspolitisk situation har uppstått för Norge ge-

nom att den sovjetiska marinen nu avstänger den norska kusten från väster. Det betyder att möjligheterna till allierad hjälp har försvagats avsevärt. Betyder det att man måste förstärka den egna andelen av försvarsberedskapen? Men vem vill öka försvarsbudgeten? Skulle man tillåta främmande baser?

Detta sista tema har aktualiserats av den brittisk-isländska konflikten. Om den utvecklar sig till att påverka Islands medlemskap i Nato så att den amerikanska basen vid Reykjavik måste läggas ned, komme Norge i en vanskelig situation. Från denna bas utgår nämligen den kontinuerliga bevakningen av Sovjetflottan i Nordatlanten, något som är alldeles nödvändigt för den norska beredskapen. Norge måste då eventuellt finna ett annat ställe för en sådan bas.

Pressen från Moskva känns också på and-

ra sätt. På Svalbard har den så kallade kvinnosaken skapat ny spänning. Den är följande: i fjol höst begärde Moskva att de norska myndigheterna på Svalbard skulle ordna husrum för de fem sovjetiska tekniker, som är stationerade där, så att dessa skulle kunna ta emot sina fruar. Det svarades, att det tyvärr var omöjligt. Rummen var bara beräknade för en person. Samma regler gäller för den norska personalen.

Till norrmännens överraskning kom ett sovjetflyg den 23 december med fyra kvinnor – samt fyra sängar. Fram i januari protesterade den norska regeringen formellt i Moskva. Men kvinnorna har stannat. Otivelaktigt rör det sig om en sovjetisk test av den norska viljan att hävda sin suveränitet på Svalbard. Om man i Oslo består detta prov, återstår att se.

Slå ett slag för Svensk Tidskrift

Svensk Tidskrift ökar sin spridning, men kostnaderna för framställningen ökar också. Vi behöver fler prenumeranter, särskilt som vi trots allt i år behållit vårt prenumerationspris. Vi har inte råd till omfattande och dyrbara prenumerationskampanjer. Vi vädjar därför till vår läsekrets: Hjälpt oss att sprida Svensk Tidskrift! Tala med vänner och bekanta om den. Försök att intressera dem för tidskriften och för en prenumeration. Sänd in bilagda svarskort ifyllt, och vi kommer att till de föreslagna skicka ett nummer av tidskriften utan kostnad. Om vi på det sättet får nya läsare, blir det, hoppas vi, till glädje för dem. Och för oss blir det till nytta.